

1. Воеводін А.П., Ілюшин В.А. О соотношении эстетического и утилитарного // Философ. науки. – 1985. – № 1.
2. Воеводін О.П. Естетика – грамати́ка почуттів // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Зб. наук. праць. Вип. 11. – К.: Вид. центр КДТУ, 2003.
3. Горин С. А вы пробовали гипноз? – СПб.: Лань, 1985.
4. Джидарьян И.А. Эстетическая потребность. – М.: Наука, 1976.
5. Додонов Б.И. В мире эмоций. – К.: Политгиздат Украины, 1987.
6. Изард К. Эмоции человека: Пер. с англ. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1980.
7. Симонов П.В. Происхождение духовности. – М.: Наука, 1989.
8. Симонов П.В. Теория отражения и психофизиология эмоций. – М.: Наука, 1970.
9. Тихомиров О.К. Структура мыслительной деятельности человека. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1969.

м. Маріуполь

Ю.С. Сабадаш

“НОВИЙ ГУМАНІЗМ” АУРЕЛІО ПЕЧЧЕІ

Об’єктивні закони і динаміка суспільного розвитку та геополітичних процесів такі, що виникнення прогресивних ідей, постанов актуальних проблем, формування нових наукових концепцій та пошуки шляхів і засобів координації соціально-економічних колізій на всіх рівнях не припиняються ніколи. Друга половина ХХ століття, коли згадані явища і фактори набули неабиякої яскравості і загостреності, переконливе тому підтвердження. Так, світ зіткнувся з якісно новими проблемами, відмітною рисою яких став їхній глобальний характер. Загострення глобальних проблем по-новому поставило багато питань міжнародної політики, змусило переглянути функції і цілі науки в сучасному світі, спричинило за собою глибоку переоцінку цінностей.

“Шукачем глобальної істини” організатором і президентом Римського клубу був відомий громадський діяч Ауреліо Печчеї (1908–1984). Яскрава особистість – визнаний спеціаліст в області керування промисловістю, він займав ключові посади в західноєвропейських приватнопромислових компаніях, він колишній учасник італійського Опору, пройшов через фашистські катівні, зробив величезний внесок в моральне і промислове відродження Італії. Талановитий організатор, керівник він з власної ініціативи відходить від справ, для того щоб із захопленням, часом навіть із відомою долею фанатизму зануритися в цілком нову, незвичну для нього справу, зайнявшись “глобальною проблематикою”. А. Печчеї згадує: “Мандрую по планеті, я бачив, як люди усього світу б’ються – і далеко не завжди успішно – над вирішенням багатьох складних проблем, і я все більше і більше переконувався, що ці проблеми обіцяли стати в майбутньому ще складнішими для людства... Я відчував, що не зможу бути чесним перед самим собою, якщо принаймні не спробую так чи інакше попередити людей, що всі їхні теперішні

зусилля недостатні і що необхідно робити щось ще, якісь вживати заходи, у корені відмітні від тих, що робляться зараз” [1, 60].

Будучи мислителем із широким кругозором і менеджером-практиком, Печчеї не тільки бачив і переживав, але і зміг узагальнювати факти, поривався діяти. “Що особисто я можу зробити, щоб викоринити соціальну кривду?” Тут, у цих мандрівках і міркуваннях і народилася ідея організації майбутнього Римського клубу.

Як відзначає А. Печчеї, початковою метою Римського клубу було привернути увагу світової громадськості до “ускладнень людства”, які мають довгостроковий характер і продовжують заглиблюватися. Те, що сьогодні набуло назви “проблематика Римського клубу”, автор характеризує сукупністю взаємозалежних і взаємообумовлених психологічних, соціальних, економічних, технічних і політичних проблем, серед яких безконтрольне розростання людства і розшарування суспільства, соціальна несправедливість і голод, безробіття, інфляція, енергетична криза, нестача ресурсів, диспропорції в міжнародній торгівлі і фінансах, неписьменність і анахронізми в освіті, деградація зовнішнього середовища, спад моральних цінностей, утрата віри, а також відсутність розуміння цих проблем і їхніх взаємозв’язків.

Неабиякий талант організатора вкупі із солідним управлінським досвідом дозволили йому не просто створити Римський клуб, але, що набагато важливіше, вдихнути в нього життя, уберегти від сумної долі багатьох нежиттєздатних організацій, зробити його виразником реальних змін, що відбуваються у світі, і в розумах широких прошарків інтелігенції. І ім’я Ауреліо Печчеї от вже майже п’ятдесят років зв’язане з цим “глобальним рухом”.

Як вважає Печчеї, “теперішня глобальна криза є прямим наслідком нездатності людини піднятися до рівня, що відповідає її новій могутній ролі у світі, усвідомити свої нові обов’язки і відповідальність у ньому” [1, 73]. Всеохоплюючу епохальну кризу, яка пронизує буквально всі сфери життя, Римський клуб назвав “ускладненнями людства” [1, 119]. “Проблема в самій людині, а не поза неї, тому і можливе вирішення її пов’язане з нею” [1, 73]. Як пізніше зізнавався Печчеї, чим сильніше він усвідомлював усі ці небезпеки, що загрожували людству, тим більше переконувався в необхідності почати якісь рішучі заходи, поки ще не стало занадто пізно. Тому він вирішив створити невелике коло однодумців, з якими можна було б разом сформулювати ці світові проблеми і запропонувати нові підходи до їх вивчення та вирішення [1, 121].

У квітні 1968 року близько тридцяти вчених – природничиків, математиків, соціологів, економістів, спеціалістів в галузі планування – одержали запрошення приїхати до Риму. У перебігу дискусій, що продовжувалися два дні, народилася ідея створити міжнародну громадську організацію “Римський клуб”, яка б займалася довгостроковими і загальносвітовими проблемами, які дедалі більше загострюються, у всій їхній цілісності. Частина присутніх і стала першими членами клубу.

Було вирішено, що Римський клуб повинен залишатися нечисленним, до 100 членів, існувати на власний, нехай навіть дуже малий бюджет, бути

транскультурною, по-справжньому неформальною і не політичною організацією. Печчеї говорив: "Мої думки про наше змішане співтовариство добре виражає оголошення, яке я випадково побачив якось в Іспанії над входом до будинку для божевільних: "Не кожен тут належить до них, не всі, що належать до них, тут" [1, 139].

Клуб був задуманий як товариство, орієнтоване на конкретні дії, а не на дискусії заради дискусій. Відповідно до програми дій перед Клубом були поставлені дві основні цілі, котрі він мав поступово здійснювати: 1) усіляко сприяти тому, щоб люди як найясніше і глибше усвідомлювали труднощі людства; 2) використовувати всі доступні знання, щоб стимулювати встановлення нових взаємовідношень, політичних курсів і інститутів, що сприяли б виправленню теперішньої ситуації в світі. Передусім члени організації здійснили велику кількість дослідницьких поїздок, щоб краще дізнатися, як живуть, про що думають і "чим дихають" люди в різних куточках землі. На жаль, їм довелося констатувати, що глобальні проблеми, до яких Клуб намагався привернути широку увагу, не знаходять у світі належного відгуку і підтримки. Печчеї розповідав: "Склатось враження, що глобальні проблеми, до яких ми намагалися привернути загальну увагу, стосувалися зовсім не нашої, а якоїсь іншої, далекої планети... Стало цілком ясно, що привернути увагу людей до таких на перший погляд далеких від їхньої повсякденності проблем можна, лише радикально змінивши методи і засоби спілкування" [1, 127–128]. Тому, щоб заява Римського клубу викликала бажаний ефект, потрібно було презентувати її в якійсь новій, незвичній, образній формі. "Це мало б нагадувати лікування шоком, – писав пізніше Печчеї. – Адже доти, доки люди з різним рівнем освіти не зможуть побачити дійсність такою, як вона є, а не такою, якою вона була або якою вони хотіли б її бачити, їм так і не досягнути змісту світової проблематики" [1, 129].

Особливий інтерес викликає аналіз робіт Римського клубу. У 1972 році в Массачусетському технологічному інституті – одному з найстаріших і найвідоміших навчальних закладів США – під керівництвом спеціаліста в галузі системної динаміки Денніса Медоуза була підготовлена перша доповідь для Римського Клубу "Межі зростання". Медоуз використовував у своєму дослідженні економіко-математичні моделі Джея Форрестера, професора прикладної математики цього самого інституту. Моделі давали грубу імітацію загальносвітового розвитку за допомогою декількох глобальних категорій та у їхньому взаємозв'язку – населення, капіталовкладення, використання невідновлюваних ресурсів, забруднення середовища, виробництво продовольства. Результати дослідження давали найпохмуріші прогнози на майбутнє: через сімдесят п'ять років, свідчила доповідь, сировинні ресурси будуть вичерпані, а брак продовольства стане катастрофічним, якщо економічний розвиток не буде зведено до простого відтворення, а приріст населення Землі не буде поставлений під жорсткий контроль. Висновки доповіді одержали назву "концепції нульового росту".

Доповідь викликала бурхливу реакцію, і про неї заговорив весь світ. Супротивники "Меж росту" звинуватили Римський клуб у технологічному

песимізмі, неомальтузіанстві, неврахуванні потенціалів НТП, 'переоцінці забруднення навколишнього середовища промисловістю, що запаси сировини занижені і що припинення економічного росту для країн, які розвиваються, призведе до консервації їхньої відсталості. Автори доповіді та їхні однодумці, охоче визнавши спірність і недосконалість "Меж росту", заявили, що доповідь досягла своєї мети – виховної й застережної. "Шокова терапія" доповіді повинна була пробудити свідомість людей, розвінчати міф про невпинне зростання і споживання, закликати політичних та економічних лідерів до соціальної відповідальності.

Криза 1974–1975 років, що потрясла усі сфери діяльності суспільства, красномовно засвідчила, що прогнози Римського клубу не така вже й дурниця. Доповідь змусила спеціалістів зайнятись підрахунками та спростуваннями, в процесі яких з'ясувався істинний стан речей, що серйозно похитнуло популярні теорії економічного росту, концепції "постіндустріального" і "інформаційного" суспільства, які малюють майбутнє людства в рожевих тонах. Доповідь "Межі зростання" підняла глибинні питання і стала фактично першим значним дослідженням, присвяченим світовій проблематиці.

Друга доповідь Римському клубу (1974) підготували американський математик Михайло Мессарович та німецький механік Едуард Пестель. Назва книги "Людство на роздоріжжі" досить чітко характеризує стан всього людства в середині 1970-х років. Що робити: або дійсно створювати глобальне суспільство, засноване на солідарності і справедливості, розмаїтості і єдності, взаємозалежності й спіранні на власні сили, або спинитися перед розпадом людської системи, що супроводжуватиметься спочатку регіональними, а потім і глобальними катастрофами [1, 174]? Це знайшло відбиток у висновках доповіді. Готуючи другу доповідь, дослідники спробували усунути хиби роботи Медоуза, застосувавши диференційований підхід стосовно дослідження різноманітних регіонів світу. Крім чисто фізичних обмежень виробничої діяльності людини, була звернена увага і на протиріччя сучасної системи міжнародних економічних відносин. Доповідь визнає, що стихійний розвиток економіки нераціональний і потребує планового управління на глобальному рівні. Концепція "нульового росту" поступається місцем концепції "органічного зросту", що розглядає світ як живий організм, де кожна країна, кожний регіон відіграє свою особливу роль у взаємозалежному світовому співтоваристві. Щоправда, доповідь не запропонувала програмних рішень і засобів переходу до "органічного зросту", тільки показала, що перед лицем глобальних проблем потрібно діяти сьогодні і негайно.

Головна перевага третьої доповіді Римського клубу "Перебудова міжнародного порядку" (1977) – її актуальність. Вже багато років світовий економічний порядок втрачає свою колишню стійкість і стабільність, при безуспішних спробах розвинених країн змінити стан на краще і вимогах країн, що розвиваються, повністю переглянути всі правила міжнародних відносин. Внаслідок цього Генеральна Асамблея ООН прийняла в 1974 року "Декларацію про встановлення нового міжнародного економічного порядку" і "Програму дій", з приводу якої думки різко розділилися. Римський клуб

приймав рішення почати розробку аналогічного проекту, який мав бути, з одного боку, достатньо всеохоплюючим, а з іншого, – цілком реалістичним і здійсненним за теперішніх умов” [1, 185].

Керуючи розробкою цієї доповіді, відомий нідерландський економіст, лауреат Нобелівської премії Ян Тінберген насамперед звернувся до соціальних аспектів глобальних проблем. Для нового економічного порядку потрібні фундаментальні зміни в політичному, соціальному і духовному житті суспільства. Проект передбачав розробку рекомендацій і принципів поведінки для тих, хто приймає рішення, пропозиції про створення нових і реорганізацію існуючих установ. Всі ці заходи мали бути орієнтовані на те, щоб забезпечити умови для більш збалансованої, стійкої еволюції людської системи. Відправним пунктом аналізу міжнародних відносин послужило положення, що головна мета світового співтовариства полягає на даний час, за словами Тінбергена, у забезпеченні “гідного життя і помірного добробуту всім громадянам світу” [1, 188]. Передусім треба змінити взаємини з країнами, що розвиваються: їм варто надати необхідні умови для ефективного економічного розвитку. Для цього автори пропонують провести міжнародну валютну реформу, упорядкувати торгівлю, прийняти дійові заходи щодо збільшення виробництва продовольства, зробити більш повноправною участь країн, які розвиваються, у міжнародній системі поділу праці. Період, аналізований в проекті, охоплює найближчі 40 років. За цей час різниця в прибутках між багатими і бідними має бути скорочена з 13:1 до 3:1, реальніша альтернатива – скоротити цю диспропорцію хоча б до 6:1. Одна з основних ідей доповіді – принцип “взаємозалежності”. Міжнародний порядок потрібно перебудувати так, щоб цілі й інтереси всіх країн були єдиними. Хочуть люди того чи ні, але їм доведеться жити в умовах глобальної взаємозалежності [1, 191].

Після зазначених вище доповідей пішли “Цілі людства” Е. Ласла, “За межами століття марнотратства” під керівництвом Д. Габора та У. Коломбо, “Немає меж навчання” М. Малиці, Дж. Боткіна та М. Ельманджари, “Мікроелектроніка і суспільство” А. Шаффа та Г. Фрідрікса, “Путівники в майбутнє” під керівництвом Б. Гаврилишина та інші. І кожний з них піднімав ту або іншу глобальну проблему, пропонував можливі шляхи її вирішення і закликав уряди та світову громадськість прислухатися до голосу розуму і наукових рекомендацій. Реалізуючи свої основні цілі, Римський клуб опублікував за час своєї діяльності 18 доповідей.

Особливий інтерес являє для нас книга А. Печчеї “Людські якості”, де одна глава присвячена “Людській революції”, тобто революційному гуманізму або “новому гуманізму”, як називає його Печчеї.

Аналіз сучасних труднощів розвитку світового співтовариства приводить А. Печчеї до переконання, що вирішенню проблем, котрі стоять перед людством, повинні сприяти головним чином зміни в сфері “людських якостей”. Він називає їх “новим гуманізмом”, що “спроможний забезпечити в людині таку трансформацію, підняти її якості і можливості до рівня, адекватного її новій зростаючій відповідальності в цьому світі”. Новий гуманізм “повинен бути співзвучним не тільки новій владі людини в оточуючій її реальності, але і бути

достатньо сильним і виявляти таку спроможність до самовідновлення, щоб змозі регулювати й управляти іншими революціями – промисловою, науковою, технологічною і соціально-політичною, – які повинні здійснюватися через нього”. Головною метою “революції гуманізму”, на думку А. Печчеї, повинна стати соціальна справедливість, прагнення до більш справедливого і рівноправного суспільства. Говорячи про проблему свободи особи, він відзначає, що в умовах зростання насильства цю свободу потрібно обмежувати відповідно до інтересів суспільства в цілому, підпорядковувати ідеї справедливості, якій слід віддавати пріоритет перед нічим не обмеженою свободою індивіда.

Розглядаючи людський розвиток, трансформацію людських цінностей як основні умови і засоби вирішення глобальних проблем, А. Печчеї підкреслює, що відповідно до цього має змінюватися зміст такого звичного поняття, як “задоволення людських потреб”. Головною метою тут повинна стати самореалізація людської особистості, через що основний акцент переміщується з “того, що людина хоче мати і як вона може цього досягти, на те, що вона являє собою і чим може стати”.

“Для мене найбільший інтерес становлять три аспекти, які, на мій погляд, характеризують цей новий гуманізм: почуття глобальності, любов до справедливості і нетерпимість до насильства.

Душа гуманізму – у цілісному баченні людиною всієї своєї кінечності і життя – у всій його безперервності. Адже саме в людині містяться джерела всіх наших проблем, на ній зосереджені всі наші прагнення і сподівання, у ній всі начала і всі кінці, і в ній же підґрунтя наших надій. І якщо ми хочемо відчутти глобальність всього сущого на світі, то в центрі цього повинна стати цілісна людська особистість і її можливості...” [1, 185–186].

На думку А. Печчеї гуманістична концепція життя на теперішній, вищій стадії еволюції людини вимагає від неї, щоб вона перестала нарешті “заглядати в майбутнє”, а почала “створювати” його. Вона повинна дивитися якомога далі вперед, і в своїх діях приділяти однакову увагу як теперішнім, так і віддаленим в часі їх наслідкам, включаючи весь той період, протягом якого ці наслідки можуть виявлятися. Тому вона зобов’язана добре подумати і вирішити, яким би вона хотіла бачити це майбутнє, і відповідно до цього регулювати свою діяльність.

“Я цілком усвідомлюю те, як важко нам, при всіх розходженнях наших культур, сприймати цю концепцію глобальності, – концепцію, яка зв’язує воедино особистість, людство і всі взаємодіючі елементи та чинники світової системи, яка об’єднує теперішнє і майбутнє, а також пов’язує дії та їхні кінцеві результати... Щоб бути людьми в широкому значенні цього слова, треба розвинути таке розуміння глобальності всіх подій і явищ, яке б відбивало суть і основу усього Всесвіту” [1, 185–186].

Небачений науково-технічний прогрес дав людству небувалі можливості в перетворенні навколишнього світу. Але, як уже підкреслювалося, людство не в змозі оцінити у всій повноті довгострокові наслідки своєї перетворюючої діяльності. Внаслідок розвитку технологій та постійного ускладнення характеру

цивілізації її еволюція від індустріальної до постіндустріальної дедалі збільшує розірваність між природою і людиною. Більше того, самій людині стає все сутужніше пристосовуватися до технізованого і штучного світу, логіка й мова якого все менше нагадують людські традиції.

Згідно з новим гуманізмом А. Печчеї однією з найважливіших передумов самого існування майбутнього є усунення загрози ядерного знищення. Це необхідна, але не єдина умова. Своє покликання А. Печчеї вбачав у формуванні принципово нової гуманістичної свідомості. Саме тому його називають “людиною сучасного ренесансу”. Він вважав за важливе очистити традиційні цінності від ідеології насильства. Людство повинно усвідомити істинні наслідки війни як і будь-яких інших проявів насильства. Їх слід розглядати як таку саму патологію, якою сьогодні виглядає рабство або канібалізм.

Науково-творчий доробок Ауреіо Печчеї залишив людству і правдиву картину сучасних проблем, і прогнози на майбутнє, і ґрунтовні розробки шляхів подолання кризових явищ та розбудови нової гуманістичної моделі земної цивілізації. Газетні статті, що сповіщали про смерть А. Печчеї в березні 1984 року, вийшли під заголовками: “Печчеї – зодчий майбутнього”, “Помер менеджер, що просив у науки ліпшого світу”. Про нього говорилися: “один з найдостойніших людей нашого часу”, “людина, що присвятила себе порятунку людства”, “один з небагатьох, кому вдалося переконати людей звернути увагу на головне” [2, 7]. Завдання прогресивної науки не дати загубитися в царстві архівів сміливим гуманістичним ідеям А. Печчеї, актуальність яких важко переоцінити.

Хіба люди XIX століття могли передбачити, яким виявиться XX століття? Соціальне життя залежить від безлічі чинників. Тому в долі людства можливі найрізноманітніші несподіванки аж до принципового зміщення уявлень про сенс існування людства.

Не варто безоглядно довіряти й абсолютно безхмарним сценаріям. Багато хто з нас відчувають, в якому небезпечному світі ми живемо. Ми знаємо, що таке війна й економічна криза, що може вчинити деспотична влада начебто б з шляхетними намірами.

Важливо, щоб досягнення людського розуму і духу допомогли людству вибрати найменш небезпечний магістральний шлях розвитку в майбутню цивілізацію. Сучасні філософи цілком правомірно говорять про “гуманістичну революцію”, покликану співвіднести соціальний розвиток суспільства з особистими запитами людини, з її інтересами. У свідомості мислителів все міцніше закорінюється думка, що найбільш стійким і перспективним може виявитися лише такий лад, який буде співвідноситися з мірками самої людини, її потребами та інтересами.

Ніякий інший розвиток – науковий, технічний або економічний – не дасть задовільних результатів, якщо він не буде підкріплений гуманістичною революцією, зміною свідомості та шкали цінностей. Ніяких змін не варто домагатися силою. Вони повинні відбуватися одночасно в економічній, політичній і культурній галузях. “Людина може захистити себе від наслідків своєї безумності, – пише Е. Фромм, – лише створивши здорове суспільство, яке

відповідає його потребам, що коріняться в самих умовах його існування” [3, 451].

Теоретики “нового гуманізму” визначають і головні ознаки такого гуманізованого суспільства. Насамперед людина повинна ставитися до іншої людини з любов'ю. Це буде суспільство, що ґрунтується на узах братерства і солідарності, а не на кривих або теренових зв'язках (тобто заснованих на усвідомленні територіальної спільності); суспільство, що дасть людині можливість панування над природою через творчість, створення, а не руйнацію; суспільство, в якому кожен буде мати почуття індивідуальності і відчувати себе особистістю. Нарешті, це буде суспільство, в якому система орієнтацій і захоплені людини не буде обтяжена перекручуваннями реальності і поклонінням ідолам.

Безперечно, філософи бачать і реальні протиріччя, що можуть виявитися в процесі історичного розвитку. Є і небезпека утопізму, коли всі мріють про ідеальне суспільство і не бачать, як насправді народжуються соціальні інститути, ворожі людині. Це особливо важливо усвідомлювати, говорячи про долю України. Адже ми знаходимося зараз на історичному роздоріжжі. У нас є можливість прилучитися до світової цивілізації, будувати постіндустріальне суспільство, але здійснити це без величезної роботи саме в напрямку перебудови свідомості українського загалу надзвичайно проблематично.

Ось уже понад двадцять п'ять років Римський клуб краще, ніж будь-хто, відображає настрої нашого часу. Будучи унікальним творчим співтовариством, він змусив поглянути на навколишню дійсність з усією прямою та тверезістю. Президент Римського клубу Р. Діц-Хохляйтнер заявив: “... Нас звинувачують у пророкуванні безвиходу і навіть кінця світу. Але якраз в цьому і полягає наша роль і славнозвісна місія, хоча мотив приреченості аж ніяк не є для нас самоціллю. Це лише необхідна прелюдія до виходу зі стану приреченості” [2, 14]. Клуб привертає загальну увагу до дійсно важливих проблем і намагається дати на них відповіді. Ідеї, що розвиваються і пропагуються Римським клубом, у концентрованому вигляді відбивають тривоги і надії значної частини населення Землі, яке, усвідомлюючи кризу, що поглиблюється, намагається її зрозуміти і знайти з неї вихід.

Використана література

1. Печчеї А. Человеческие качества. – М., 1985.
2. Кинг А., Шнайдер Б. Первая глобальная революция. Доклад Римского клуба. – М., 1991.
3. Фромм Э. Мужчина и женщина. – М., 1998.

Сабаданс Ю. С. 94

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ А 93
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АННУАЛ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ІСТОРІЇ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ

Збірник наукових праць

• Випуск XIII •

Маріупольський
державний університет
АБОНЕМЕНТ наукової
та художньої літератури
in Mariupole

Київ — 2004

Маріупольський
державний університет
НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
м. Маріуполь

943
А 43
ББК 87.6
Х 98

Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури:
Випуск XIII: 36. наук. праць. – К.: Міленіум, 2004. – 252 с.

Запропонований увазі читачів збірник наукових праць є XIII випуском із започаткованої Державною академією керівних кадрів культури і мистецтв (ДАКККіМ) спільно з Київським національним університетом ім. Тараса Шевченка серії наукових видань. Статті збірника пропонують читачеві різноманітність проблем і поглядів щодо їх вирішення у сучасній художній культурі.

Для викладачів і студентів гуманітарних вищих навчальних закладів, усіх, хто цікавиться розвитком художньої культури України.

33-00

Редакційна колегія

Чернець В.Г. – д-р філософії, професор, дійсний член (академік) Української академії наук (УАН), академік АН Вищої школи України, ректор ДАКККіМ – голова редколегії; **Левчук Л.Т.** – д-р філос. наук, професор, дійсний член (академік) УАН, професор кафедри етики, естетики та культурології Київського національного ун-ту ім. Тараса Шевченка – заст. голови редколегії; **Бітасв В.А.** – д-р філос. наук, професор, дійсний член (академік) УАН, академік АН Вищої школи України, проректор з наук роботи ДАКККіМ – заст. голови редколегії; **Беззін І.Д.** – д-р мист., професор, дійсний член (академік) Академії мистецтв України (АМУ); **Бровко М.М.** – д-р філос. наук, професор, проф. ДАКККіМ; **Грица С.Й.** – д-р мист., професор, пров. наук співр. ІМФЕ ім. М.Рильського НАН України; **Даниленко В.М.** – д-р іст. наук, професор, член-кор. НАН України, зав. відділу Ін-ту історії України НАН України; **Єсипенко Р.М.** – д-р іст. наук, професор, академік АН Вищої школи України, декан факультету мистецтв ДАКККіМ; **Кулешов С.Г.** – д-р іст. наук, професор, проф. ДАКККіМ; **Кучерюк Д.Ю.** – канд. філос. наук, доцент, доцент Київ. національного ун-ту ім. Тараса Шевченка; **Лашенко А.П.** – д-р мист., професор, перший проректор МНАУ ім. П.І.Чайковського; **Надольний І.Ф.** – д-р філос. наук, професор, академік АН Вищої школи України, проф. ДАКККіМ; **Оніщенко О.І.** – д-р філос. наук, доцент, професор КДІТМ ім. І. Карпенка-Карого; **Петров Ю.В.** – д-р філос. наук, пров. наук співр. Ін-ту філософії НАН України; **Путро О.І.** – д-р іст. наук, професор, зав. кафедри суспільних наук ДАКККіМ; **Слободяник М.С.** – д-р іст. наук, професор, проф. ДАКККіМ; **Терещенко А.К.** – д-р мистецтвознавства, професор, член-кор. АМУ, проф. ДАКККіМ; **Уланова С.І.** – д-р філос. наук, професор, проф. ДАКККіМ; **Федорук О.К.** – д-р мист., професор, дійсний член (академік) АМУ, зав. каф. мистецтвознавства та експертної діяльності ДАКККіМ; **Кузнєцова І.В.** – вчений секретар ДАКККіМ.

Наукові консультанти – доктор політичних наук, доцент **Шкляр Л.Є.**, кандидат мистецтвознавства, доцент **Линник М.П.**

Рецензент – доктор філософських наук, професор **Передерій В.Ф.**

Затверджено постановами президії ВАК України від 9 червня 1999 р. № 1-05/7 (Перелік 1) та від 10 листопада 1999 року № 3-05/11 (уточнення до Переліку 1) як фахове видання з філософських наук та мистецтвознавства.

Наукова концепція редакційної колегії може не збігатися з концептуальними поглядами авторів збірника.

За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Свідомство про державну реєстрацію –
КВ № 3808, видане 10.06.1999 р.
Міністерством інформації України

Друкується за постановою Вченої ради
Державної академії керівних кадрів культури і
мистецтв

- © Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2004
- © Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2004
- © Видавництво “Міленіум”, 2004